

Úcta k životu a starostlivosť o životné prostredie: povolané byť správcami Stvorenia

Sr. Maria Jerly Renacia a Sr. Benigilda Ladia, SSps

Všetci poznáme príbeh o stvorení sveta z Knihy Genezis, z prvej kapitoly: : „Na počiatku, keď Boh stvoril nebo a zem... a Boh videl, že to bolo dobré... Boh stvoril človeka na svoj obraz, na obraz Boží stvoril ich ... Boh videl všetko, čo stvoril a a bolo to veľmi dobré“.

Boh našiel záľubenie vo svojom stvorení. V procese tvorenia sa Boh šesťkrát zastavil, zahľad sa na svoje dielo a videl, že bolo dobré. Boh sa tešil z práce, ktorú vykonal. Už samotná štruktúra stvorenia nám prezrádza, že všetko to, čo Boh stvoril, nie je len dobré, ale odzrkadľuje to aj veľkosť a nádheru Boha. Pri poslednom pohľade na to, čo stvoril, po tom, čo stvoril ešte človeka, Boh považoval všetko za „veľmi dobré“. Boh zveril človeku, zvrchovanému objektu svojej lásky, všetko čo stvoril, univerzum a prostredie, v ktorom žijeme i my dnes, náš spoločný domov.

Všetko, čo žije, nám pripomína Božie dielo a Boží život. To nás povoláva k neustálej úcte a oslave Boha. Jedno z najlepších poučení do života je, rob iným to, čo chceš aby oni robili tebe“. Príroda nám dáva tak veľa zdarma – čistý vzduch, čistú vodu, krásne kraje, dych uchvacujúce pohľady, a takto by sme mohli pokračovať... Tak veľa berieme z prírody, no čo jej dávame my? Čo jej vraciamy? Vieme, že príroda vzdychá, bolí ju, že ju zneužívame, plienime, pustošíme. Môžeme očakávať znovuzrodenie a naplnenie nového stvorenia? Uvedomujeme si, aký dopad má naše konanie na životné prostredie? Znamená časov nás volajú byť spolutvorcami, starajúc sa o prameň života a náš spoločný domov. **Starajme sa, veď je to naša zem, na ktorej žijeme!**

VIĎ

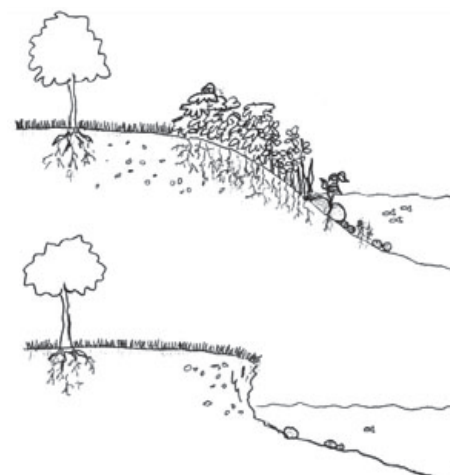
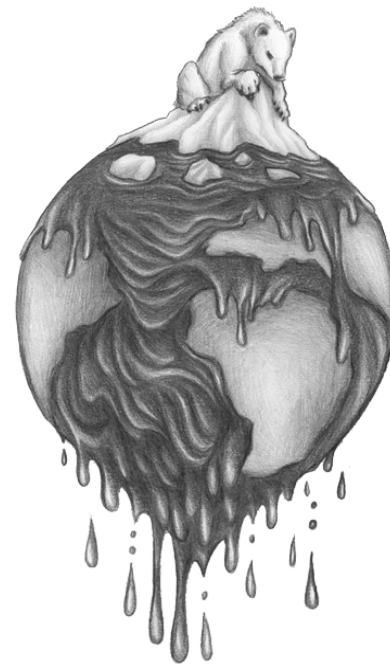
Uvádza niekoľko konkrétnych situácií na mnohých miestach sveta, ktoré nepriaznivo ovplyvňujú náš spoločný domov, ako aj naše životy, keďže všetko vzájomne súvisí a žijeme vo vzájomnom spoločenstve medzi sebou ako aj s celým stvorením:

Podľa údajov OSN, „Science Daily“, najzávažnejšie problémy, týkajúce sa životného prostredia sú: globálne otepľovanie,

ničenie ozónu, znečisťovanie vzduchu a vody, kyslý dážď, hromady odpadu, kľčovanie lesov, pribúdanie púšti, opotrebovanie pôdy, nadmerná spotreba prírodných zdrojov, nadmerné lovenie rýb, atómová energia, jedovaté chemikálie, a ďalšie. Väčšina týchto škôd na životnom prostredí je výsledok ľudskej činnosti. Tieto škody ohrozujú nás všetkých.

Niekoľko faktov:

- **Globálne otepľovanie** zapríčiňuje zmeny charakteristických javov podnebia. Áno, zmeny podnebia sú skutočné, a človek nesie za ne zodpovednosť, pretože svojou činnosťou zapríčiňuje uvoľňovanie veľkého množstva carbondioxidu a iných škodlivých plynov do ovzdušia. Áno, malé zmeny priemernej teploty môžu viesť k častému výskytu nebezpečného počasia a ničiacich pohrôm, horúcej vlny, suchoty, k zapaľovaniu lesov a k povodniam – všetky tieto katastrofy sú čoraz častejšie a intenzívnejšie. Faktom je, že 12 rekordne teplých rokov bolo za posledných 15 rokov. K tomu všetkému, a je to smutné, zmeny podnebia zapríčiňujú vyhynutie niektorých druhov rastlín i zvierat. Už 47% z 976 druhov rastlín a zvierat vyhynulo. *Daily Science, 8.12.2016*
- **Nedostatok vody:** Len 3% všetkej vody je pitná voda, a 1,1 milión ľudí nemá prístup k pitnej, zdravej, čistej vode. V polovici tohto storočia viac ako jedna tretina krajín bude trpieť nedostatkom pitnej vody.
- **Rôznorodosť prírody: vyhynutie niektorých druhov rastlín a zvierat:** Veľa našich základných životných potrieb spočíva na rôznorodosti prírody. Živíme sa tým, čo je produkciou mnohých rastlín a zvierat, potrebujeme vodu na pitie, čistý vzduch, a materiál na budovanie domov a iných našich potrieb. Avšak my, ľudia, sme vyničili už množstvo zvierat a rastlín kvôli spotrebe prírodných zdrojov, nesprávnym obrábaním pôdy a spriemyselňovaním. Ničenie lesov, znečisťovanie vôd a manipulácia pôdy zapríčinili už vyhynutie mnohých druhov zvierat. Tieto straty ohrozujú zaistenie dennej potravy, zdravie človeka a stabilitu sveta. Aj zmeny podnebia prispievajú k stratám niektorých druhov zvierat a rastlín, pretože tieto nie sú schopné prispôsobiť sa zmeneným teplotám. Podľa správ „World Wildlife Fund’s Living Planet Indexu“ rôznorodosť prírody sa za posledných 35 rokov znížila o 27%. *„Na rôznorodosť prírody sa musíme pozerat’ ako na niečo nenahraditeľné, lebo vieme, čo ona pre ľudstvo znamená.“ (E. O. Wilson, Americký biológ)*
- **Opotrebenie a degradácia pôdy:** Nesprávne priemyselno-poľnohospodárske praktiky zapríčinili predčasné a prílišné opotrebenie a degradáciu pôdy, čo vedie k tomu, že máme čoraz menej ornej pôdy, stále viac upchatých a znečistených vodných tokov, veľa záplav a vznik nových púšti. Podľa údajov „World Wildlife Fund’s Living Planet Indexu“ polovicu najúrodnejšej pôdy vo svete sme stratili za posledných 150 rokov.

- **Odpad:** V mnohých krajinách sa plytvanie materiálom stalo pre ľudí už akosi samozrejmosťou. Plytvá sa papierom, potravinami, vyzdobovaním záhrad, elektrickými prístrojmi, obalovým materiálom, kovom, atď. Skoro všetko, čo sa kupuje, je nejakým spôsobom zabalené do materiálu, ktorý sa potom vyhadzuje. Ak sa odpad nehospodári správne, vylučuje do ovzdušia jedovaté látky, škodí zvieratám, znečisťuje vody a pôdu. K tomu sa pridáva ešte priemyselný odpad a emisie do ovzdušia a vôd. Odpad sa stane zanedlho problematickou záležitosťou, keďže vo svete narastá tak populácia ako aj prílišná spotreba zdrojov.

Už sa asi všetky krajiny sveta stretávajú s nejakým problémom, týkajúcim sa životného prostredia a musia sa vyrovnávať s jeho účinkami.

Uvádžeme niekoľko z nich, ktoré by nám mohli pomôcť dozvedieť sa niečo viac o našich vlastných:

- Plynovod medzi Kanadou a Spojenými Štátmi ohrozuje bezpečnosť životného prostredia.
- Vysoké znečistenie ovzdušia na Filipínach poškodzuje dýchacie cesty ľudí.

- Brazília zápasí s tým, ako udržať Amazon, keďže sa plánuje vybudovať v pralese ešte 30 vodných priehrad na výrobu elektriny. USA hľadá lacné spôsoby na čistenie vody, ktoré však budúcnosť pitnej vody (Social Analysis for 21st Century, p. 19)
- Povrchové bane v mnohých častiach Indie ničia pôdu, berú ľuďom ich obytné územia (2015 VIVAT India-Input).
- Kríza vody v El Salvador a okolí: Na Panamerickej autostráde smerom na západ od San Salvador jasne badať, ktorá časť krajiny je bohatšia a ktorá chudobnejšia.
- Občianske vojny na Blízkom východe a v Afrike, ako to zaznamenáva OSN Program na ochranu životného prostredia, zapríčiňujú straty nie len na ľudských životoch, ale aj na vzácnych prírodných zdrojoch, ako sú pôda, voda, ropa, diamant a iné minerály a poľnohospodárske produkty, zapríčiňujúc tak neistotu v prísune potravín a vysídlenie obyvateľstva.
- Atómové zbrane svetových mocností ničia celé územia a ľudské životy, a zapríčiňujú okrem iného narastanie chudoby, zvlášť tam, kde i tak je už veľa chudobných.

POSÚD

*Keď hľadím na nebesia, dielo tvojich rúk,
na mesiac a na hviezdy, ktoré si ty stvoril:
čože je človek, že naň pamätáš,
a syn človeka, že sa ho ujímaš?
Stvoril si ho len o niečo menšieho od anjelov,
slávou a cťou si ho ovenčil
a ustanovil si ho za vládcu nad dielami tvojich rúk.
Všetko si mu položil pod nohy:
ovce a všetok domáci statok
aj všetku poľnú zver,
vtáctvo pod oblohou a ryby v mori
i všetko, čo sa hýbe po dne morskom. (Ž 8:4-9)*

Tento žalm spája dva základné rozmery biblického pohľadu na stvorenie: slávu a majestátnosť, ktoré môžeme kontemplovať v tom, čo Boh urobil, a našu dôstojnosť ako aktívnych správcov sveta, hoci sme len stvorenia. Svätý František Assiský najlepšie vyjadril konkrétny dopad tohto ponímania, keď povzbudil svoji nasledovníkov k tomu, aby kontemplovali stvorenie a chválili Boha „vo všetkých stvoreniach a od všetkých stvorení“.

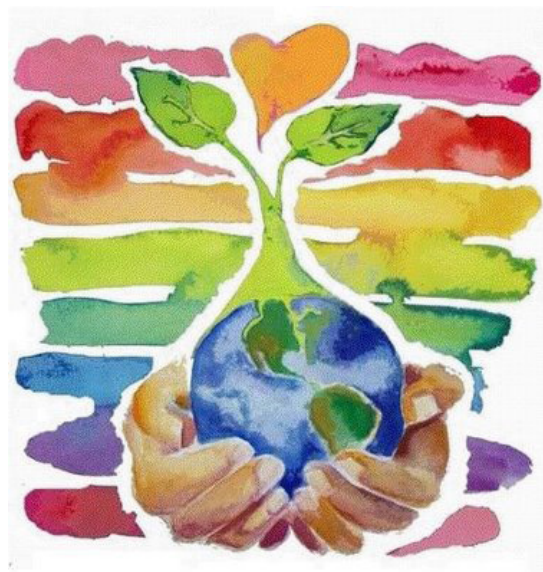
Hneď od počiatku stvorenia Boh zabezpečil potreby svojich tvorov a zároveň usporiadal stvorenie tak, aby smerovalo k svojej plnosti. A tak človek, ako správca stvorenia, musí slúžiť dobru všetkých ľudí a všetkého tvorstva. Vláda nad stvorením si teda vyžaduje zodpovedné spravovanie. Takéto spravovanie sa musí zamerať na spoločné dobro ľudstva a zároveň rešpektovať cieľ, ktorý bol každému stvoreniu daný a používať prostriedky, ktoré pomáhajú dosiahnutie tohto cieľa. Ak človek vládne spôsobom, ktorý ničí kreatívny potenciál stvorenia, alebo odopiera ľudskej rodine plody stvorenia, prehrešuje sa proti pôvodnému plánu, ktorý má Boh pre stvorenie.

Berúc teda do úvahy náš vzťah k životnému prostrediu, musíme starostlivo rozlišovať medzi neusporiadaným zásahom človeka do prírody, ktorý škodí stvoreniu a v konečnom dôsledku životu a majetku človeka, a zodpovedným zásahom, ktorý mal na mysli Stvoriteľ pre dobro ľudskej rodiny a stvorenia. Podľa vyjadrenia Konferencie katolíkov Spojených Štátov: „plnosť života vychádza zo zodpovedného života uprostred Božieho stvorenia“.

Naozaj, „v dvadsiatom (a dvadsiatom prvom) storočí sa sláva človeka stala spustošením Zeme. Spustošenie Zeme sa takto stáva osudom človeka“. (Thomas Berry)

Toto tvrdenie Tomáša Berryho je pravdivé, keď si uvedomujeme, ako naše konanie prispieva k tomu, že náš spoločný domov je chorý, a dokonca ho nazývame progresom a rozvojom, potrebou modernej technológie pre rýchlo sa meniace zvyky človeka, kapitálom a investíciou ekonomického rozvoja, konzumným životným štýlom, ktorý vytvoril „kultúru odpadu“, atď. Rozpútali sme naozaj obrovské pustošenie nášho spoločného domova ... vyčerpávanie životných zdrojov zeme. Tieto skutočnosti sa zdajú priaznivé pre malú elitnú skupinu ľudí, sú však nepriaznivé pre mnohých ľudí, pretože zapríčiňujú nerovnomerné možnosti (veľa pre niekoľkých – málo pre mnohých). Avšak všetci znášame dôsledky tých mnohých katastrofických udalostí života.

Tieto skutočnosti sa dejú na úkor všetkých foriem života, čo v konečnom dôsledku povedie k nášmu vlastnému zničeniu. Ekologické problémy nám ukazujú, ako všetko na tomto svete spolu súvisí. Niektoré z tých veľkých problémov životného prostredia sú jasne globálne. V tomto znižujúcom sa svete je každý postihnutý a každý zodpovedný, hoci tí, ktorí majú najväčšiu zodpovednosť, sú najmenej postihnutí.

Sociálne učenie Cirkvi:

RSvätý otec František povedal: „Stvorenie nie je vlastníctvom, nad ktorým môžeme vládnuť, ako sa nám chce; a ešte menej je to vlastníctvo len niekoľkých ľudí: Stvorenie je dar, nádherný dar, ktorý nám dal Boh. Máme sa oň starať a užívať ho pre dobro všetkých, vždy s veľkým rešpektom a vďačnosťou“. A vo svojej encyklike „Laudato Si“ nás všetkých pobáda k „ekologickej konverzii“. Pobáda nás k dialógu o tom, ako môžeme chrániť a starať sa o náš spoločný domov a ako by sme mohli spoločne uvádzať do praxe aktivity rozvoja s dlhodobým účinkom.

Vo svojom liste kardinálom Kochovi a Turksonovi zo 6. augusta 2015 pápež František píše: „Ekologická kríza nás

volá k hlbokaj duchovnej konverzii: Kresťania sú dnes povolaní k ekologickej konverzii, pričom účinky ich stretnutia s Ježišom Kristom majú byť viditeľné v ich vzťahu so svetom okolo nich“ (ibid.,127). Lebo „žiť naše povolanie ochrancov Božieho diela je v živote čnosť podstatné; to nie je len voliteľný alebo druhoradý prvok nášho kresťanského života“. V tradícii Katolíckej Cirkvi sa univerzálne spoločné dobro špecifikuje povinnosťou solidarity, „pevné a trvalé rozhodnutie zasadiť sa za spoločné dobro“ a ochota „zabúdať na seba pre dobro iných a nie ich vykorisťovať“ (Pápež Ján Pavol II., *Sollicitudo Rei Socialis*, 38). Ekologický problém je úzko spojený so spravodlivosťou voči chudobným. Chudobní tohto sveta sú špeciálnou skúškou našej solidarity. Autentický rozvoj podporuje striedmosť a vyváženú triezvosť v používaní materiálnych zdrojov. Povzbudzuje k správne mu používaniu poľnohospodárskych a priemyselných technológií, aby rozvoj nebol len technologický

pokrok sám o sebe, ale aby technológia slúžila dobru ľudstva a obohacovala pôdu.

Pápež Ján Pavol II. vyzýval kresťanov k tomu, aby rešpektovali a chránili životné prostredie, aby ľudia vidiac prírodu „*kontemplovali tajomstvo veľkosti a lásky Boha*“. Úcta k Stvoriteľovi, prítomnom a činnom v prírode má dokonca slúžiť ako základ zodpovednosti za životné prostredie. Ako verní správcovia máme si byť vedomí toho, že plnosť života plynie zo žitej zodpovednosti uprostred Božieho stvorenia.

SSpS Dokument:

Už od začiatku jestvovania našej Kongregácie sa zasadzujeme za spravodlivosť a pokoj a za starostlivosť, ochranu a celistvosť stvorenia. Smernice našej 14. Generálnej kapituly, vzhľadom na naše snahy rozšíriť kruh spoločenstva so stvorením, hovoria: „Naše povedomie, že všetko stvorenie a všetok život sú poprepájané a odrážajú lásku trojjediného Boha, vzrástlo. Duch nás naučil chápať, že naša misia „deliť sa s plnosťou života zahŕňa nielen všetkých ľudí, ale aj celé stvorenie. Uvedomujem si, že Matka Zem bola zneuctená a pozbavená svojej dôstojnosti. Ako trpí ona, tak trpí všetok život.“

- Prehodnocujeme náš životný štýl a naše služby, pozerajúc na ne cez objektív integrity stvorenia.
- Naše rozhodnutia a plány odrážajú našu angažovanosť za spravodlivosť pre stvorenie.
- Zapájame sa do aktivít, ktoré chránia a podporujú život a blaho všetkého stvorenia.“

KONAJ

„Dobre sa starajte o stvorenie. Svätý František to chcel. Ľudia z času na čas odpustia, no príroda nikdy. Ak sa o životné prostredie nebudeme starať, nevyhneme sa toho dôsledkom.“ Naše meniace sa životné prostredie nás vyzýva čo najskôr sa zastaviť a zamyslieť sa nad tým, ako žijeme na našej planéte. Sme povolaní odpovedať a osvojiť si nové spôsoby života, o ktorých píše pápež František vo svojej encyklike *Laudato Si'*.

Zem a všetok život na nej sú súčasťou Božieho stvorenia. Tento dar máme rešpektovať. Sme zodpovední za starostlivosť a o tento svet, v ktorom žijeme a za spravodlivé rozdelenie tých zázrakov a zdrojov, ktoré nám Zem dáva. Sme správcami stvorenia.

Keď prehodnocujeme náš životný štýl a naše apoštoláty, pozerajúc na ne z uhla integrity stvorenia, uvedomujeme si, že aj my sme povolané k neustálej „ekologickej konverzii“? (por. SSpS Smernice 14. Generálnej kapituly). Ako hovorí pápež Ján Pavol II., „chrániť životné prostredie je predovšetkým právo na život a na ochranu života“

Jednoduché otázky, ktoré sa treba pýtať a nad ktorými sa treba zamyslieť:

1. Aké problémy vzhľadom na životné prostredie sa vyskytujú tam, kde žijeme?
2. Ktoré z týchto problémov môžeme riešiť aj my?
3. Aký vplyv majú na mňa / na nás následky nežiaducich zmien na životnom prostredí?
4. Ako môžem ja / my prispieť k ochrane a zachovaniu životného prostredia?

Pripomeňme si, k čomu sme dnes povolané:

- Prorocký rozmer rehoľného života je nám výzvou k tomu, aby sme žili jednoducho a aby sme stvorenie mali v úcte.
- Neustále čítame „znamená čas“, čo nás napomína k tomu, aby sme aj ustavične rozlišovali.
- Využívame naše zdroje a možnosti spolupráce a spôsobov komunikácie na šírenie skutočnosti, že život na našej planéte je ohrozený.
- Naša spiritualita a naše charizmy nám pomáhajú spoznávať našu povinnosť zasadiť sa za zmierenie a znovu vytvorenie harmónie.

- Uvedomujeme si, že zastávame etiku spoločného dobra a solidarity s tými, ktorí trpia a potrebujú starostlivosť.

Niekoľko myšlienok a odpovedí, ktoré môžu pomôcť:

Naša starosť o stvorenie je nám Bohom daná zodpovednosť. Každý vedomý krok smerom k zlepšeniu životného prostredia, i keby to bol len veľmi maličký krôčik, môže pomôcť našej planéte lepšie udržiavať život.

V Južnom Sudáne a v južnej časti Etiópie sa naše sestry zaviazali k vedomej starostlivosti o životné prostredie. Ich cieľom je prehĺbiť svoje vedomie vzájomného spojenia so životným prostredím jednak úsilím o taký životný štýl, ktorý bude mať pozitívny a dlhotrvajúci dopad na zlepšenie životného prostredia, ako aj šírením tejto myšlienky medzi tými, s ktorými spolupracujú. I keď ako Kongregácia tvoríme len malú časť sveta, určite si iní všimnú naše úsilie robiť dobro, ktoré bude mať „domino efekt“ a takto bude množiť úžitok nášho postoja. Zaiste všetky v našich komunitách neustále podnikáme malé, jednoduché kroky na ochranu a obnovenie životného prostredia, zapájajúc do nich ženy, deti, mládež a roľníkov všade tam, kde je nám to možné, ako aj pripájajúc sa k aktivitám Cirkvi, neziskových organizácií a vládnych programov, podporujúcich tento cieľ.

- Chodiť peši alebo na bicykli, aby sme pomáhali redukovať karbónové cesty; všade tam, kde a keď je to možné používať prostriedky hromadnej dopravy namiesto auta.
- Pestovať vlastné potraviny, aby sme sa vyhli geneticky modifikovaným potravinám a znížili používanie poľnohospodárskych mašinérií, ktoré znečisťujú ovzdušie.
- Triediť odpad.
- Minimalizovať používanie umelých výrobkov a materiálov, ktoré sa nedajú znova použiť a voliť si napr. fľaše a tašky, ktoré možno ďalej a znova použiť.
- Ak nemáme možnosť vlastnej záhrady, kupovať organické potraviny, podporujúc tým miestnych roľníkov.
- Inštalovať sprchové hlavice s menším prúdom vody a vedome šetriť vodou, pamätajúc pritom na ľudí, ktorí nemajú dostatok pitnej vody.
- Propagovať pece, ktoré šetria energiou a používať pri kúrení napr. biologické plyny; používať elektrické prostriedky s menšou spotrebou energie.
- Propagovať slnečnú energiu.
- Vytvárať lesné škôlky, sadiť stromy a rastliny, ktoré nepotrebujú veľa vody.
- Robiť zemné priehradky, aby sa zabránilo opotrebovaniu pôdy.
- Podporovať prípravu kompostu a vyhýbať sa chemickým hnojivám a postrekom.
- Polievať dažďovou vodou.
- Používať elektrické a elektronické zariadenia a prístroje tak dlho, ako je to možné a nekupovať stále nové a modernejšie, a takto sa vyhnúť hromadeniu elektronického odpadu.
- A veľa iných možností, ktoré by sa ešte dali pridať k tejto listine.

Zachovaním prirodzeného životného prostredia, ochranou ohrozených druhov zvierat a rastlín, prácou na tom, aby

prostredie človeka bolo v súlade s miestnou ekológiou, používaním vhodnej technológie a starostlivým prehodnocovaním technologických inovácií, ktoré si osvojujeme, preukazujeme rešpekt stvoreniu a ctíme si Stvoriteľa.

Sme povolané pracovať spoločne na úrovni miestnej i medzinárodnej, aby sme dali najavo našu starosť o ľudstvo, chránili životné prostredie našej planéty a starali sa o zem, ktorá dáva život. Ekologická integrita je dôležitou súčasťou všetkých tradičných vierovyznaní a záležitosťou, okolo ktorej sa má rozvinúť dialóg, spolupráca, vzájomné porozumenie a solidarita.

„Väčší zmysel vzájomnej solidarity medzi generáciami je bezpodmienečne nutný. Nemôžeme zaťažiť budúce generácie cenou nášho užívania prírodných zdrojov“. (Pápež Benedikt XVI.)

Svätý Arnold povedal: „Božia milosrdná dobrota a moc objíma i to najmenšie a najmenej dôležité stvorenie.“ Celé stvorenie vzniklo Božím Slovom a je Božie Slovo. To teda znamená, že cez stvorenie, prameň života a cez prostredie, v ktorom žijeme, k nám hovorí Boh.

Prekladateľka: Sr. Mária, Valéria Florková SSpS

